

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIŠŠ PANEVĖŽIO MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2022-05-31 Nr. 4D-2022/2-270
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė gavo X (toliau citatose ir tekste vadinama – Pareiškėjas) 2022-03-07 skundą dėl Panevėžio miesto savivaldybės administracijos (toliau citatose ir tekste vadinama – Savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant jo prašymą dėl neveiksnaus asmens globėjos netinkamų veiksmų.

2. Pareiškėjo skunde Seimo kontrolieriui pažymėta:

2.1. „Kreipiausi į Savivaldybės socialinių skyrių [toliau citatose ir tekste vadinama – Skyrius] dėl neveiksnaus asmens globėjos netinkamų veiksmų, tačiau gavau tik lakoniškus, paviršutiniškus atsakymus, [...] neištyrė mano pateiktų aplinkybių ir neatliko savo tiesioginio darbo“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta):

2.1.1. „Panevėžio apylinkės teismo nutartimi 2021-10-29 (civilinė byla e2YT-6416-452/2021) Y buvo paskirta Z [Pareiškėjo sūnaus; toliau vadinama – Sūnus] globėja“ [toliau citatose ir tekste vadinama – Globėja];

2.1.2. „**2022-02-01 pateikiau prašymą Skyriui dėl neveiksnaus asmens globėjo netinkamų veiksmų įvertinimo**“ (toliau citatose ir tekste vadinama – 2022-02-01 Prašymas).

„Turimais duomenimis nuo 2021 m. gruodžio mėnesio iki šiol, tai yra 2022-02-01 Globėja kartu su Sūnumi yra išvykusi į užsienio valstybę – Jungtinę Karalystę, tokiais savo veiksmais Globėja atėmė iš savo globotinio Sūnaus teisę į mokslą, nes tuo laikotarpiu Sūnus turėjo lankyti mokyklą, tai yra Panevėžio „A“ specialiojo ugdymo centrą, be to yra paskelbta pandemija ir Sveikatos apsaugos ministerijos puslapyje esančioje nuorodoje Užsienio reikalų ministerijos skelbiamos ir nuolat atnaujinamos kelionių rekomendacijos (keliauk.urm.lt) į šalį, tai yra Jungtinę Karalystę yra rekomenduojama nevykti dėl sveikatos saugumo.

Mano manymu, Globėja galimai nesuvokia globos instituto svarbos, tai yra galimai netinkamai atlieka savo pareigas, neužtikrina globotinio teisių ir interesų, naudojami savo teisėmis savanaudiškais tikslais, daro žalą neveiksniam asmeniui Sūnui. [...]. Teismas pripažintam neveiksniam asmeniui paskyrė globėją, kuri gintų jo interesus bei užtikrintų Sūnaus gerovę. Tai ar šiuo atveju, išvykusi Globėja su Sūnumi į Jungtinę Karalystę nesutrikdė Sūnaus įprasto gyvenimo ritmo bei buitinių sąlygų pasikeitimo, ar nebuvo sutrikdytas Sūnaus dienos ritmas ir dienvartė? Pagal medikų rekomendacijas Sūnui yra rekomenduojama užtikrinti struktūrizuotą aplinką ir ritmišką dienvartę, nes Sūnus sunkiai prisitaiko prie aplinkos pasikeitimų [...]“;

2.1.3. „**Į šį savo prašymą gavau 2022-02-03 atsakymą** [reg. Nr. Sr-369(25.1.17E); toliau citatose ir tekste vadinama – 2022-02-03 Atsakymas], kuris buvo paviršutiniškas bei lakoniškas, kai

tuo tarpu mano Sūnus nedalyvavo pamokose beveik du mėnesius. 2022-02-03 atsakymo rengėja, Skyriaus Socialinių paslaugų poskyrio vyriausioji specialistė G. Ž. [toliau citatose ir tekste vadinama – Specialistė] teigia, kad „Sūnus dalyvauja Panevėžio „A“ ugdymo centre socialinių įgūdžių programoje, kurią lanko savanoriškai“. Pagal Panevėžio „A“ specialiojo ugdymo centro [toliau citatose ir tekste vadinama – Centras] taisykles, tai yra pagal mokinių pamokų lankomumo apskaitos ir centro nelankymo prevencijos tvarkos aprašą mokinys gali praleisti tik 3 dienas, kurias gali pateisinti tėvai globėjai ar rūpintojai [...]. Mano manymu, Sūnui ypač yra svarbu gilinti socialinius įgūdžius. Ar iš tiesų nėra pažeidžiami neveiksnaus asmens interesai ir teisės, kai du mėnesius nelanko ugdymo įstaigos? Be to, galimai nebuvo įvertinta Sūnaus sveikatos būklė – psichinė būklė, drastiškai pasikeitusios aplinkos, kuri pagal ligos anamnezę, rekomenduojama, kad būtų užtikrinta struktūrizuota aplinka ir ritmiška dienotvarkė“;

2.1.4. „Gavęs 2022-02-03 Atsakymą, supratau, kad darbuotojai vietoj reikalų sprendimo iš esmės, tai yra galimai neatlikdami savo pareigų, atsisakė spręsti mano prašymą. Mano manymu, Globėjos veiksmai neveiksnaus asmens atžvilgiu yra netinkami ir galimai padarė nusikalstamą veiką LR BK 163 str., todėl *dar kartą kreipiausi į Skyrių 2022-02-04* [...] [pateikdamas] „PRAŠYMĄ DĖL NEVEIKSNAUS ASMENS GLOBĖJO NETINKAMŲ VEIKSMŲ ĮVERTINIMO“ [toliau vadinama – 2022-02-04 Prašymas].

„2022-02-04 Prašyme išdėščiau savo išvalgas ir nurodžiau, kad „Mano manymu Globėja, būdama atsakinga, kaip globėja, už savo neveiksnaus Sūnaus tolimesnį auklėjimą ir vystymąsi, privalėdama rūpintis jo sveikata, dvasiniu ir moraliniu ugdymu, privalėdama sudaryti Sūnui palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai gyventi, kad Sūnus būtų maksimaliai, tiek, kiek galima tokioje situacijoje, parengtas gyvenimui visuomenėje, privalėdama užtikrinti neveiksnaus Sūnaus teises, numatytas Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, t. y. sudaryti tinkamas sąlygas neveiksniam asmeniui gyventi, sudaryti neveiksniam asmeniui [sąlygas] į sveiką ir saugią aplinką, užtikrinti gyvenimo sąlygas, rūpintis neveiksnaus Sūnaus sveikata ir gerove, taip pat tyčia piktnaudžiavo savo, kaip globėjos teisėmis ir pareigomis netinkamai prižiūrėdama neveiksnų Sūnų, ilgą laikotarpį netenkindama arba aplaidžiai tenkindama Sūnaus socialinius poreikius, o būtent laikotarpiu nuo 2021 m. gruodžio mėn. iki 2022 m. vasario mėn., išvežė į Jungtinę Karalystę (neatsižvelgdama į paskelbtą pandemiją), dėl ko galimai galėjo būti sutrikdyta Sūnaus psichinė sveikata ir fizinė sveikata, be to darė neigiamą įtaką Sūnaus raidai, tai yra taikė nenuoseklią ir gebėjimų neatitinkančią discipliną, destrukūrizuodama dienotvarkę bei pakeisdama gyvenamą vietą – aplinką gan ilgam laikotarpiui, tai pat atėmė galimybę lavintis – lankyti socialinių įgūdžių ugdymo programą. Kadangi Sūnus pagal savo amžių ir nustatytą ligos diagnozę neatitinka socialinės brandos, tai todėl Sūnus laikytinas vaiku, todėl Globėja galimai padarė nusikalstamą veiką numatytą LR BK 163 str. „Piktnaudžiaudamas tėvų, globėjų ar rūpintojų arba kitų teisėtų vaiko atstovų teisėmis ar pareigomis“.

„Globėja [...] pažeidė Sūnaus, kaip žmogaus teises, kurių principinė nuostata yra įtvirtinta įstatymuose, LR Konstitucijoje nurodomas visų asmenų lygybės prieš įstatymą, teisę į švietimą (Sūnus neturi galimybės spręsti ar jam ugdymas yra svarbus ar ne). Neveiksnius Sūnus neturi galimybės (nes jis negeba pasirūpinti savimi ir daryti išvadų) vertinti pavojingos situacijos esančios dėl pandemijos ir negali savo interesų ginti bei užtikrinti, pasirenkant vyksti ar nevykti į kelionę, kurioje gali užsikrėsti ypač pavojinga liga, dėl kurios gali būti rimtų padarinių sveikatai. [...]“;

2.1.5. „2022-02-04 Prašyme prašiau paaiškinti Skyriaus teiginį (kurį gavau 2022-02-03) „Sūnus dalyvauja Centre socialinių įgūdžių programoje, kurią lanko savanoriškai“. Prašau išaiškinti: ar pati Globėja nori, kad Sūnus lankytų minimą programą ugdymo įstaigoje ar pats Sūnus dėl to išreiškė norą? Kas sprendžia Sūnaus dalyvavimą / nedalyvavimą šioje programoje ir jei Sūnus nedalyvauja šioje programoje, ar nėra atimama iš jo galimybės siekti geresnių socialinių įgūdžių?“. Ar Skyriaus minimas teiginys yra teisingas? Galima taip paprastai lankyti ugdymo įstaigą kada panorėjus ir nereikia prieš nieką teisintis ar pateisinti praleistų pamokų? Ar Specialistė kompetentinga rašte parašyti tokį teiginį? Kas gali ir turi užtikrinti neįgalaus ir neveiksnaus asmens

teisę į kokybišką gyvenimą, kokybišką aplinką – ar neturėtų Skyrius užsiimti ir domėtis neveiksnių asmenų gyvenimo kokybe?“

2.1.6. „Į 2022-02-04 Prašymą gavau atsakymą 2022-02-28, kuriame man pasiūlyta kreiptis į Centrą, kur man bus išsamiai paaiškinta ir atsakyta į rūpimus klausimus“ (reg. Nr. Sr-661(25.1.17E); toliau citatose ir tekste vadinama – 2022-02-28 Atsakymas).

„Ar ne Skyrius turi užtikrinti saugumą neveiksnaus asmens? O kas užtikrina, gina, saugo neveiksnių asmenų interesus? [...]“

„Aš prašiau Skyriaus, atsižvelgiant į objektyvias mano išdėstytas priežastis, įvertinti mano išdėstytas aplinkybes, išsamiai, nuosekliai atsakyti į mano aukščiau pateiktus klausimus ir kreiptis į atitinkamas institucijas dėl galimos nusikalstamos veikos padarymo ar netinkamo globėjos elgesio ir globėjos nušalinimo. [...]. Skyrius turėtų pagal savo darbo specifiką surinkti teisingus duomenis, rūpestingai atlikti savo pareigas ir objektyviai vertinti situaciją bei globėjos asmenybę ir globėjo veiksmus, kurie glaudžiai susiję su neveiksniu asmeniu – to nepadare. Dėl tokio institucijos neveikimo, savo pareigų galimai tyčinio neatlikimo, mano Sūnui iškilo grėsmė ir pavojus ne tik sveikatai, bet socialinių įgūdžių lavinimui, gilinimui ir tolimesniam gyvenimui“;

2.2. „Skyrius galimai nesilaiko LR asmens duomenų apsaugos įstatymo ir vietoje to, kad išsamiai ir kruopščiai atliktų tyrimą apie mano prašymus iširti Globėjos kaip globėjos veiksmus, ją (Y) pačią galimai informuoja apie mano parašytus prašymus.“

3. Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierę: „atlikti pateiktos informacijos patikrinimą ir nustatyti, ar institucijos darbuotojai, tai yra Specialistė, nereaguodama į mano pateiktus labai svarbius faktus ir neįvertinusi grėsmės mano Sūnui (dėl sukkelto pavojaus fizinei bei psichinei sveikatai, suvaržymo būti ugdomam bei kitų galimų neveiksnaus asmens teisių pažeidimų), nepažeidė institucijos veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

4. Iš kartu su skundu pateiktos informacijos nustatyta:

4.1. 2022-02-01 Prašymo turinys – pažymos 2.1.2 papunktyje.

4.2. 2022-02-03 Atsakyme pažymėta:

„Atsakydami į 2022-02-01 Prašymą, informuojame, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos galiojančiais teisės aktais, ugdymas yra privalomas asmenims nuo 7 iki 16 metų amžiaus. Jūsų Sūnus, gim. <...>, 2020-08-31 baigė Centro pagrindinio ugdymo individualizuotą programą, o nuo 2020-09-01 dalyvauja socialinių įgūdžių ugdymo programoje, kurią lanko savanoriškai.

Dėl pandemijos tiek Sveikatos apsaugos ministerija, tiek Užsienio reikalų ministerija teikia rekomendacijas nevykti į užsienio valstybes. Tačiau tai nėra draudžiama. Apie gyvenamosios vietos pakeitimą Globėja turėtų pranešti Skyriui, jei ji būtų visam laikui pakeitusi savo ir globotinio gyvenamąją vietą, tačiau Jūsų nurodytu atveju, ji tik laikinai svečiuojasi Jungtinėje Karalystėje kartu su Sūnumi.

Kaip Jūs ir nurodėte savo prašyme, Panevėžio apylinkės teismo 2021-10-29 nutartimi Globėja buvo paskirta Sūnaus globėja, nes tai geriausiai atitiko Sūnaus interesus. Tai, jog Globėja kartu su Sūnumi, laikinai išvyko į užsienio valstybę neįrodo, jog Globėja netinkamai vykdo globėjo pareigas ar daro žalą neveiksniui asmeniui.

Vadovaujantis Panevėžio miesto savivaldybės neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimo komisijos (toliau – Komisija) nuostatais, patvirtintais Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017-03-30 sprendimu Nr. 1-94 [...], Komisija kartą per metus peržiūri neveiksnaus tam tikroje srityje asmens būklę ir priima sprendimą dėl tikslingumo kreiptis į teismą dėl teismo sprendimo, kuriuo asmuo pripažintas neveiksniu tam tikroje srityje, peržiūrėjimo. Socialiniam darbuotojui lankantis neveiksnaus asmens ir globėjo šeimoje ir kylant pagrįstų abejonių, dėl neveiksnaus asmens atstovo (globėjo) netinkamo atstovavimo ar pareigų atlikimo, apie tai informuojama

Komisija ir Skyrius. Tik įvertinus visas aplinkybes ir nustačius, jog yra teisinis pagrindas, gali būti kreipiamasi į teismą dėl neveiksnaus asmens globėjo nušalinimo nuo pareigų.“

4.3. 2022-02-04 Prašymo turinys – pažymos 2.1.4 papunktyje. Be to, 2022-02-04 Prašyme pažymėta: „Prašau Jūsų išsamiai, nuosekliai atsakyti į mano aukščiau pateiktus klausimus ir kreiptis į atitinkamas institucijas dėl galimos nusikalstamos veikos padarymo.

Primenu, kad dėl globėjo nušalinimo turi teisę kreiptis į teismą globos (rūpybos) institucijos arba neturint galimybių kreiptis į teismą perduoti šią prievolę, dėl minėtos globėjos nušalinimo, į prokuratūrą (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso [toliau vadinama – CK] 3.246 str. 2 d. 3. d.).“

4.4. 2022-02-28 Atsakyme pažymėta:

„Skyrius 2022-02-04 gavo Jūsų pakartotinį prašymą dėl neveiksnaus asmens globėjo netinkamų veiksmų įvertinimo. Atsakydami į Jūsų 2022-02-04 prašymą, informuojame, kad Jums į Jūsų 2022-02-01 analogišką prašymą buvo atsakyta 2022-02-03. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo [toliau citatose ir tekste vadinama – VAI] 11 straipsnio 3 dalies 3 punktas nurodo, kad prašymas gali būti nenagrinėjamas, jei paaiškėja, kad atsakymą į pateiktą prašymą viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, jau yra pateikęs ir asmuo nepateikė naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu.

Siūlome Jums, esant neaiškumams dėl Sūnaus ugdymo, kreiptis tiesiogiai į Centrą, kur Jums bus išsamiai paaiškinta ir atsakyta į Jums rūpimus klausimus.“

5. Seimo kontrolierė, atsižvelgusi į pirmiau nurodytas aplinkybes, kreipėsi į:

5.1. Savivaldybę, prašydama pateikti motyvuotus, išsamius paaiškinimus: 1) kokiais teisės aktais reglamentuojama Skyriaus veikla globėjo veiklos, globotinio sveikatos būklės priežiūros klausimais; 2) kada paskutinį kartą buvo tikrinta Sūnaus sveikatos būklė, kodėl ji galimai nebuvo patikrinta gavus 2022 m. Pareiškėjo prašymus (jeigu nebuvo patikrinta – nurodyti teisės aktų reikalavimais motyvuotas priežastis, jeigu buvo patikrinta – informuoti apie rezultatus); 3) ar gavus 2022 m. Pareiškėjo prašymus buvo patikrinta, kaip Sūnų paveikė išvyka į kitą šalį, jeigu ne – nurodyti teisės aktų reikalavimais motyvuotas priežastis, jeigu taip – informuoti apie rezultatus; 4) ar Savivaldybė informavo Globėją apie Pareiškėjo 2022 m. vasario mėn. prašymus, jų turinį, jeigu taip – ar nebuvo pažeisti asmens duomenų teisinę apsaugą reglamentuojantys teisės aktai; ***patikrinti 2022 m. Pareiškėjo prašymuose nurodytas visas aplinkybes, atsakyti į Pareiškėjo nurodytus klausimus***; patikrinus ir įvertinus visas Pareiškėjo prašymuose nurodytas aplinkybes, patikrinus Sūnaus sveikatos būklę, išvykimo į kitą šalį poveikį Sūnaus būklei, kartotinai apsvaistinti tikslumą kreiptis į atitinkamas institucijas „dėl galimos nusikalstamos veikos padarymo ar netinkamo globėjos elgesio ir globėjos nušalinimo“ ir kt.;

5.2. Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją (toliau vadinama – Inspekcija), prašydama pateikti motyvuotą nuomonę, ar, informuojant asmenį, kurio veikla skundžiama, apie savivaldybės institucijai pateiktus skundus dėl jo veiklos be asmens pateikusio skundą sutikimo, nepažeidžiami asmens duomenų teisinę apsaugą reglamentuojantys teisės aktai.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. Gavus Savivaldybės Seimo kontrolieri pateiktus informaciją, paaiškinimus (2022-04-29 raštas Nr. 19-1167(4.45E); raštas taip pat pateiktas ir Pareiškėjui; toliau vadinama – 2022-04-09 Atsakymas) nustatyta:

6.1. „Globos nustatymo ir priežiūros procedūras reglamentuoja CK, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymas (toliau vadinama – Įstatymas), Komisijos nuostatai, Skyriaus nuostatai.“

6.2. „Globėjos teigimu, Sūnaus sveikata tikrinama pagal poreikį, lankosi pas gydytoją, esant sveikatos sutrikimams.

Įstatymo 14 straipsnio 1 dalis nustato, kad pacientui asmens sveikatos priežiūros paslaugos negali būti teikiamos be jo sutikimo, išskyrus būtinosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo atvejus, kai pacientas negali savo valios išreikšti pats. Kadangi Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmai 2021-07-16 sprendimu pripažino asmenį, kurio sveikatos būklę buvo prašoma patikrinti, neveiksniu sveikatos priežiūros srityje, todėl, vadovaujantis Įstatymo 20 straipsnio nuostatomis, ***visais su sveikata susijusiais klausimais neveiksnių asmenį atstovauja globėjas ir paciento valia yra išreiškiama per globėją.*** Atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo 8 straipsnio nuostatomis, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 52 straipsnio nuostatomis visa informacija apie paciento sveikatos būklę, paskirtą gydymą, gydantį gydytoją gydymo įstaigą ir kita su sveikata susijusi informacija yra konfidenciali ir gali būti teikiama tik gavus raštišką paciento sutikimą (šiuo atveju Globėjo) išskyrus Informacijos apie pacientą valstybės institucijoms ir kitoms įstaigoms teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001-02-01 įsakymu Nr. 65 [...] (toliau – Įsakymas) nustatytais atvejais. ***Kadangi Įsakymas nenustato teisės savivaldybei, kaip globos ir rūpybos institucijai, kreiptis į sveikatos priežiūros įstaigas, siekiant įvertinti neveiksnių asmenų sveikatos būklę, todėl nebuvo kreiptasi į sveikatos priežiūros įstaigas su tikslu patikrinti Globėjos pateiktą informaciją.***

Savivaldybė yra viešojo administravimo subjektas, kuris privalo veikti tik įstatymo jam suteiktų įgaliojimų ribose, o veikimas viršijant įgaliojimus yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu. Teismų praktika suformavo nuostatą, kad nustatant valstybės institucijų kompetenciją viešojoje teisėje vadovaujamasi principu „viskas, kas aiškiai nėra leista, yra draudžiama“. ***Nėra teisės aktų, reglamentuojančių Savivaldybės teisės ir pareigos organizuoti neveiksnių asmenų sveikatos būklės tikrinimą.***

Neveiksnaus asmens sveikatos patikrinimas yra viena iš sudėtinių asmens būklės vertinimo dalių užtikrinant CK 2.10¹ straipsnyje reglamentuotą, neveiksnaus asmens būklės peržiūrėjimą praėjus metams nuo teismo sprendimo, kuriuo asmuo pripažintas neveiksniu tam tikroje situacijoje, įsigaliojimo. Tačiau vadovaujantis Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) ir Įsakymo nuostatomis, su asmens sveikata susijusi informacija yra teikiama tik Neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimo komisijai, asmens būklės peržiūrėjimo tikslais ir negali būti perduodama ar naudojama globos ir rūpybos institucijos funkcijų vykdymui.“

6.3. Gavus 2022 m. Pareiškėjo prašymus, nebuvo patikrinta, kaip Sūnų paveikė išvyka į kitą šalį, „vadovaujantis tuo, kad Savivaldybė yra viešojo administravimo subjektas, kuris privalo veikti tik įstatymo jam suteiktų įgaliojimų ribose [...]“.

Įstatymo 8 straipsnio 1–4 dalyse numatyta teisė į privataus gyvenimo neliečiamumą. Paciento privatus gyvenimas yra neliečiamas. Informacija apie paciento gyvenimo faktus gali būti renkama asmens duomenų tvarkymą reguliuojančių teisės aktų nustatyta tvarka tik tuo atveju, jeigu tai yra būtina ligai diagnozuoti, gydyti ar pacientui slaugyti. Minėto Įstatymo 20 straipsnis nurodo, jog pacientui, teismo pripažintam neveiksniu sveikatos priežiūros srityje, atstovauja globėjas.

Panevėžio miesto savivaldybės tarybos 2017-03-30 sprendimu Nr. 1-94 patvirtintais Panevėžio miesto savivaldybės Neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimo komisijos nuostatais (toliau vadinama – Komisijos nuostatai), nurodomos Komisijos funkcijos: „4.1. savo iniciatyva peržiūrėti neveiksnaus asmens būklę, jeigu per vienerius metus nuo teismo sprendimo pripažinti asmenį neveiksniu tam tikroje srityje įsiteisėjimo dienos CK 2.10 straipsnio 4 dalyje nurodyti asmenys arba neveiksniu tam tikroje srityje pripažintas asmuo nesikreipia dėl teismo priimto sprendimo pripažinti asmenį neveiksniu tam tikroje srityje panaikinimo. 5. Komisija, atlikdama jai pavestas funkcijas, turi teisę: 5.1. gauti informaciją ir dokumentus, reikalingus Komisijai nustatytioms funkcijoms atlikti, iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, kitų fizinių ir juridinių asmenų Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo, Įstatymo ir sveikatos apsaugos ministro įsakymų nustatyta tvarka.“

6.4. „Savivaldybė neteikė informacijos Globėjai apie Pareiškėjo (asmens vardas, pavardė,

giminystės ryšys) skundus. Bendraujant su Globėja buvo siekiama išsiaiškinti aplinkybes dėl kelionės, Sūnaus sveikatos būklės, ugdymo įstaigos nelankymo.“

6.5. Savivaldybė, atsakydama į Pareiškėjo klausimus:

6.5.1. „ar šiuo atveju Globėja su Sūnumi išvykusi į Jungtinę Karalystę, nesutrikdė Sūnaus įprasto gyvenimo ritmo bei nesukėlė buitinių sąlygų pasikeitimo, ar nebuvo sutrikdytas Sūnaus dienos ritmas ir dienotvarkė“, pažymėjo:

„Informacija patikrinta pasikalbėjus su Globėja. Globėjas užtikrina tinkamą neveiksnaus asmens teisių ir interesų apsaugą, jis geriausiai žino ir gali įvertinti neveiksnaus asmens poreikius ugdymui, laisvalaikiui, sveikatos priežiūrai. Teismas, skirdamas globėją, įvertino visas aplinkybes ir surinktus įrodymus, atkreipdamas dėmesį, kad Globėją ir Sūnų sieja tvirtas emocinis, socialinis ryšys, įgytas saugumo ir stabilumo jausmas. Kadangi Globėja su Sūnumi vyko aplankyti artimųjų giminaičių, su kuriais yra nuolat palaikomi ryšiai, Sūnus į kelionę vyko ne pirmą kartą, (Globėjos teigimu, kelionėse jis pasisemia teigiamų emocijų ir jų labai laukia), todėl manytina, kad įprasto gyvenimo ritmo pakeitimas, buitinių sąlygų laikinas pasikeitimas, dienos ritmo ar dienotvarkės pasikeitimas nesukėlė Sūnui neigiamų emocijų, dėl kurių būtų sutrikdyta jo sveikata“;

6.5.2. „ar iš tiesų nėra pažeidžiami neveiksnaus asmens interesai ir teisės, kai du mėnesius nelanko ugdymo įstaigos?“, informavo:

„Informacija patikrinta pasikalbėjus su Centro specialistais bei Globėja.

Globėjas užtikrina tinkamą neveiksnaus asmens teisių ir interesų apsaugą, jis geriausiai gali įvertinti neveiksnaus asmens poreikius ugdymui, laisvalaikiui, sveikatos priežiūrai. Ugdymo įstaigos minėtos programos nelankymas tam tikrą laiką tarpą, Globėjos teigimu, neturėjo įtakos Sūnaus pasiekimų ir tobulėjimo socialinių įgūdžių ugdymo srityje. Sūnus nuo 2020-09-01 dalyvauja Centro socialinių įgūdžių ugdymo programoje, pagrindinio ugdymo individualizuota programa minėtoje ugdymo įstaigoje yra baigta 2020-08-31. Apie kelionę ugdymo įstaiga buvo informuota Globėjos, į kelionę vyko žiemos atostogų metu, vėlavo grįžti dėl pandemijos atšaukus skrydžius“;

6.5.3. „ar pati Globėja nori, kad Sūnus lankytų minimą programą ugdymo įstaigoje, ar pat Sūnus dėl to išreiškė norą? Kas sprendžia Sūnaus dalyvavimą / nedalyvavimą šioje programoje ir jei Sūnus nedalyvauja šioje programoje, ar neatimama iš jo galimybės siekti geresnių socialinių įgūdžių? „Ar Skyriaus minimas teiginys yra teisingas? Galima taip paprastai lankyti ugdymo įstaigą kada panorėjus ir nereikia prieš nieką teisintis ar pateisinti praleistų pamokų?“, pažymėjo:

„Informacija patikrinta pasikalbėjus su Centro specialistais bei Globėja.

Kadangi Sūnus yra pripažintas neveiksniu visose turtinių ir neturtinių santykių srityse, jam yra nustatyta globa ir paskirtas globėjas (teismo sprendimu), todėl visus klausimus, susijusius su Sūnaus ugdymu, sveikatos priežiūra, gyvenimo sąlygomis, sprendžia Globėja pasitarusi su globotiniu. Ji geriausiai supranta, žino ir gali įvertinti neveiksnaus Sūnaus poreikius ir užtikrinti jo teisių ir interesų apsaugą.

Skyriaus minimas teiginys, jog programą Centre Sūnus lanko savanoriškai, suformuluotas atsižvelgiant į tai, kad minėta programa nėra privaloma, ji pasirinkta papildomai, jau baigus pagrindinio ugdymo individualizuotą programą. Praleistos pamokos ugdymo įstaigoje buvo pateisintos Globėjos prašymu, nurodant priežastis“;

6.5.4. „ar Specialistė kompetentinga rašte parašyti tokį teiginį?“, paaiškino:

„Specialistė atlieka viešojo administravimo funkcijas, kurios yra apibrėžtos valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme. Viena iš funkcijų „Nagrinėja Savivaldybės struktūrinių padalinių, fizinių ir juridinių asmenų pareiškimus, pranešimus, prašymus, skundus, rengia atsakymus į juos“;

6.5.5. „kas gali ir turi užtikrinti neįgalaus ir neveiksnaus asmens teisę į kokybišką gyvenimą, kokybišką aplinką – ar neturėtų Skyrius užsiimti ir domėtis neveiksnių asmenų gyvenimo kokybe?“, paaiškino:

„Neveiksnaus asmens teisės į kokybišką gyvenimą, kokybišką aplinką užtikrinimui Teismas skiria globėją. Skyrius domisi neveiksnių asmenų gyvenimo kokybe, kiek tai reglamentuoja Skyriaus funkcijas reglamentuojantys teisės aktai.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 37 punktu

Savivaldybėje veikia Neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimo komisija. Vadovaujantis Komisijos nuostatais, Komisija kartą per metus peržiūri neveiksnaus tam tikroje srityje asmens būklę ir priima sprendimą dėl tikslingumo kreiptis į teismą dėl teismo sprendimo, kuriuo asmuo pripažintas neveiksniu tam tikroje srityje, peržiūrėjimo. Socialiniam darbuotojui lankantis neveiksnaus asmens ir globėjo šeimoje ir kylant pagrįstų abejonių, dėl neveiksnaus asmens atstovo (globėjo) netinkamo atstovavimo ar pareigų atlikimo, apie tai informuojama Komisija ir Skyrius“;

6.5.6. „ar ne Skyrius turi užtikrinti saugumą neveiksnaus asmens? O kas užtikrina, gina, saugo neveiksnių asmenų interesus?“; pažymėjo:

„Vadovaujantis CK nuostatomis, užtikrinti neveiksnaus asmens saugumą, ginti jo teises ir interesus teismo sprendimu yra skiriamas globėjas. Tai yra jo pareigos. CK 3.240 straipsnio 1 ir 2 dalys nurodo, kad globėjas yra savo globotinio atstovas pagal įstatymą ir gina neveiksnaus tam tikroje srityje asmens teises ir interesus be specialaus pavedimo. Globėjas turi teisę sudaryti atstovaujamo neveiksnaus tam tikroje srityje asmens vardu ir interesais visus būtinus sandorius toje srityje. Taigi, globėjo funkcijų atlikimas apima platų teisių ir pareigų ratą ir neapsiriboja vien tik fizišku globėjo ir globotinio gyvenimu kartu.“

6.6. „Vadovaujantis CK 3.246 straipsnio 3 dalimi, taip pat CPK [Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas] 494 straipsnio 2 dalimi, jeigu globėjas netinkamai atlieka pareigas, neužtikrina globotinio teisių ir interesų apsaugos, naudojasi savo teisėmis savanaudiškais tikslais, jis gali būti teismo nutartimi nušalintas nuo globėjo pareigų. Kreiptis į teismą dėl globėjo nušalinimo turi teisę globos (rūpybos) institucijos arba prokuroras. Manytina, kad sprendžiant, ar globėjas tinkamai atlieka savo pareigas, turi būti atsižvelgiama į CK nustatytus globėjui keliamus reikalavimus, globėjui nustatytų pareigų reglamentavimą ir turi būti vertinama konkrečios situacijos faktinių aplinkybių visuma. Globėjo atleidimui ar nušalinimui nuo pareigų atlikimo reikalingi įrodymai, jog jis netinkamai vykdo pareigas, neužtikrina globotinio teisių ir interesų apsaugos, naudojasi savo teisėmis savanaudiškais tikslais. Kad buvo pažeisti neveiksnaus asmens interesai, turi būti pateikti konkretūs faktai ir duomenys. Pareiškėjo pateikta informacija yra jo subjektyvi nuomonė, kuri neįrodo Globėjos pareigų netinkamo vykdymo, darant žalą globotinio interesams. Pareiškėjas turi pagrįsti savo reikalavimą ir nurodomas aplinkybes. Gauta informacija buvo patikrinta ir įvertinta, kiek tai yra Skyriaus kompetencijos ribose, kreiptis į atitinkamas institucijas dėl galimos nusikalstamos veikos padarymo ar netinkamo globėjos elgesio ir globėjos nušalinimo Skyrius neturėjo teisinio pagrindo.“

„Įvertinus Globėjos ir Centro pateiktą informaciją, ir tai, kad Pareiškėjas savo prašymuose pateikia savo nuomonę, kad globėjo veiksmai gali daryti įtakos globojamo asmens sveikatos būklei, tačiau nepateikia faktinių aplinkybių, kurios leistų įtarti apie galimai netinkamai atliekamas globėjo pareigas, kreiptis į atitinkamas institucijas dėl galimos nusikalstamos veikos padarymo ar netinkamo Globėjos elgesio ir Globėjos nušalinimo Skyrius neturi pagrindo.“

6.7. Savivaldybės pareigūnų nuomone, „Specialisto neveikimo nėra. Specialistas, gavęs Pareiškėjo prašymą / skundą, domėjosi nurodytomis aplinkybėmis, skubiai susisiekė su Centro specialistais, Globėja, vertino nurodytas aplinkybes ir situaciją pagal teisės aktų nuostatas. Atsakymai Pareiškėjui buvo pateikti laiku ir Skyriaus kompetencijos ribose. CK nurodo, jog globos ir rūpybos institucijos prižiūri ir kontroliuoja globėjų (rūpintojų) veiklą, tačiau teisės aktų, reglamentuojančių globėjų veiklos priežiūrą, nacionaliniu lygmeniu nėra.“

7. Išnagrinėjus Inspekcijos pateiktus paaiškinimus nustatyta:

„Informuojame, kad *asmens duomenų teikimas savaime nėra laikytinas* 2016-04-27 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – Reglamentas) *pažeidimu*, tačiau toks teikimas turi atitikti Reglamente įtvirtintus reikalavimus. Atsižvelgiant į Reglamento 5 straipsnio 1 dalies b, c ir f punktuose įtvirtintus su asmens duomenų tvarkymu susijusius principus, duomenų valdytojas gali perduoti asmens duomenis kitam asmeniui *tik esant visoms šioms sąlygoms*:

1. asmens duomenys teikiami, siekiant teisėto tikslo ir remiantis tinkama teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlyga (ir, jei taikoma, draudimo tvarkyti specialiujų kategorijų asmens duomenis išimtimi (toliau – Išimtis) [„Reglamento 6 straipsnio 1 dalis ir (ar) 9 straipsnio 2 dalis“]; 2. asmuo, kuriam siekiama teikti asmens duomenis, turi teisę juos gauti (su jais susipažinti), o duomenų valdytojas turi teisę juos pateikti; 3. siekiamų teikti asmens duomenų apimtis yra būtina konkrečiu tikslu ir ši apimtis neviršija to, su kuo konkretus asmuo, kuriam teikiami asmens duomenys, turi teisę susipažinti.

Tai reiškia, kad duomenų valdytojas (šiuo atveju – Savivaldybė) sprenddamas dėl asmens duomenų teikimo, visuomet turi įvertinti tokio teikimo atitiktį aukščiau nurodytiems kriterijams.

Pastebėtina, kad ne visiems asmens duomenų teikimo atvejams būtinas duomenų subjekto (pavyzdžiui, pareiškėjo) sutikimas, nes toks teikimas gali būti teisėtas, remiantis kitomis teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlygomis [“Reglamento 6 straipsnyje įtvirtintos šešios teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlygos ir sutikimas yra tik viena iš jų“].

Pavyzdžiui, *tais atvejais, kai asmens duomenų tvarkymą (teikimą, rinkimą) reguliuoja atskiri teisės aktai, asmens duomenys turi būti tvarkomi (teikiami, renkami) tik šiuose teisės aktuose nustatyta tvarka, sąlygomis ir apimtimi*. Teisinio pagrindo teikti asmens duomenis vertinimas yra duomenų valdytojo pareiga (žr. pirmąjį asmens duomenų teikimo teisėtumo vertinimo kriterijų).

Prašyme pateikta informacija dėl asmens duomenų teikimo iš esmės paremta *prielaida*, kad asmens duomenys (pareiškėjo pateiktas skundas) *galėjo būti* perduoti skundžiamam asmeniui. prašyme nėra pateikta duomenų tokiai prielaidai pagrįsti. Pavyzdžiui, duomenų valdytojo rašte nurodyta aplinkybė, kad skundžiamas asmuo yra tik laikinai išvykęs į Jungtinę Karalystę (jei pareiškėjas savo prielaidas grįstų šiuo duomenų valdytojo teiginiu), galėjo būti nustatyta skundžiamą asmenį informavus tik apie faktą, kad duomenų valdytojas gavo informaciją apie skundžiamo asmens išvykimą gyventi į kitą valstybę, nenurodant, tokios informacijos šaltinio ir neteikiant paties skundo kopijos. Vis dėlto iš prašyme pateiktos informacijos negalima nustatyti, ar asmens duomenys buvo pateikti skundžiamam asmeniui [„Atkreiptinas dėmesys, kad duomenų subjektas, vadovaujantis Reglamento 15 straipsniu, turi teisę kreiptis į duomenų valdytoją su prašymu pateikti informaciją, apie tai, kam ir kokiais tikslais buvo teikti jo asmens duomenys, arba, laikantis prašymų nagrinėjimo tvarką reguliuojančių teises aktų – prašyti susipažinti su prašymo nagrinėjimo medžiaga“], o taip pat, kuo remiantis Pareiškėjas daro tokias prielaidas. Todėl Inspekcija negali išsamiai įvertinti ir pateikti nuomonės, ar toks teikimas (jei jis buvo) atitiko (būtų atitikęs) aukščiau minėtus Reglamento reikalavimus.

Pastebėtina, kad, vertinant prašyme aprašytas aplinkybes, manytina, tuo atveju, jei Pareiškėjo skundas būtų pateiktas skundžiamam asmeniui, tokio asmens duomenų teikimo tikslas būtų atliekamas *su Pareiškėjo skundo nagrinėjimu susijusiais tikslais*. Savivaldybė yra viešojo administravimo subjektas, todėl tais atvejais, kai ji vykdo viešojo administravimo funkcijas (ar su jomis susijusius veiksmus), pavyzdžiui, nagrinėja pareiškėjų skundus, prašymus, pareiškimus, ji turi vadovautis VAI, konkrečias viešojo administravimo funkcijas reguliuojančiais teisės aktais ir (arba) šių funkcijų procedūras reglamentuojančiais teisės aktais. Taigi, teisinis asmens duomenų teikimo klausimas aptariamam atveju turėtų būti siejamas su Reglamento 6 straipsnio 1 dalies c arba e punktu. Vis dėlto, *nurodyti, kokiomis konkrečiai teisės aktų nuostatomis rėmėsi (jei asmens duomenys buvo teikiami) duomenų valdytojas aptariamam atveju, yra duomenų valdytojo (duomenų teikėjo) – savivaldybės, pareiga*, kylanti tiek iš Reglamento 5 straipsnio 2 dalies, tiek VAI ir jį įgyvendinančių teisės aktų reikalavimų. Tik nustatčius tokius teisės aktus, kuriais buvo (jei buvo) grindžiamas asmens duomenų teikimas, galima vertinti, ar tokie veiksmai buvo atliekami laikantis tokiuose teisės aktuose nustatytų sąlygų ir tvarkos.

Svarbu pabrėžti, kaip matyti iš Pareiškėjo pateiktos informacijos, jis iš esmės skundžiasi skundžiamo asmens (globėjos) veiksmais ir duomenų valdytojo, kuriam buvo pateiktas skundas, atlikto tyrimo išsamumu. Asmens duomenų tvarkymo teisėtumo klausimas konkrečiu atveju yra šalutinis. Be to, Pareiškėjo pateikta informacija apie galimą jo pateikto skundo atskleidimą skundžiamam asmeniui pirmiausiai susijusi su skundų nagrinėjimo *procedūra* duomenų valdytojo

(viešojo administravimo subjekto) veikloje, todėl tik įvertinus, ar šios procedūros buvo laikomasi, galima imtis spęsti su asmens duomenų tvarkymu susijusius klausimus.“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

8. Įstatymai

8.1. *Vietos savivaldos įstatymo:*

- 4 *straipsnis* – „Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra: [...] 6) savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus; [...] 10) veiklos skaidrumo. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla turi būti aiški ir suprantama savivaldybės gyventojams, kurie tuo domisi, jiems sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus, kas ir kodėl daroma; [...] 13) žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo. Savivaldybės institucijų ar valstybės tarnautojų priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių, lygių galimybių; [...]“;

- 7 *straipsnis* – viena iš valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) savivaldybių funkcijų yra „32) socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimas.“

8.2. *Viešojo administravimo įstatymo (VAĮ):*

- 3 *straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 4) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; [...]; 5) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“;

- 10 *straipsnis* – „1. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus. [...]. 3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus. 4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. [...]“;

- 11 *straipsnis* – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...] 3. Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatytą specialų statusą turinčio fizinio asmens sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu: [...] 3) paaiškėja, kad dėl to paties klausimo atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą; [...]“.

8.3. *Civilinio kodekso (CK):*

- 3.240 *straipsnis* – „1. Globėjas ir rūpintojas yra savo globotinių ir rūpintinių atstovai pagal įstatymą ir gina neveiksnių tam tikroje srityje ar ribotai veiksnų tam tikroje srityje asmenų teises ir interesus be specialaus pavedimo. 2. Globėjas turi teisę sudaryti atstovaujamo neveiksnaus tam tikroje srityje asmens vardu ir interesais visus būtinus sandorius toje srityje“;

- 3.241 *straipsnis* – 1. Globos ir rūpybos institucijos yra savivaldybių institucijos, kurios prižiūri ir kontroliuoja globėjų, rūpintojų ir pagalbą priimant sprendimus teikiančių asmenų veiklą. [...]“;

- 3.242 *straipsnis* – „1. Teismas, pripažinęs asmenį neveiksniu tam tikroje srityje [...], privalo nedelsdamas paskirti šio asmens globėją [...] toje srityje. [...]. 3. Globėju [...] gali būti

skiriamas tik veiksnus šioje srityje fizinis asmuo ir tik tuo atveju, kai yra jo rašytinis sutikimas. Skiriant asmenį globėju [...], turi būti atsižvelgiama į jo moralines ir kitokias savybes, jo galimybę įgyvendinti globėjo [...] funkcijas, jo santykius su asmeniu, kuriam nustatoma globa [...], į globotinio [...] pageidavimą, į globėjo [...] pageidavimą bei kitas turinčias reikšmės aplinkybes. [...]“;

- 3.243 *straipsnis* – „5. Globėjai [...] privalo informuoti globos (rūpybos) instituciją apie savo gyvenamosios vietos pasikeitimą. [...]“;

- 3.246 *straipsnis* – „3. Globėjas ar rūpintojas, kurie netinkamai atlieka pareigas, neužtikrina globotinio [...] teisių ir interesų apsaugos, naudojasi savo teisėmis savanaudiškais tikslais, gali būti teismo nutartimi nušalinti nuo globėjo [...] pareigų. [...]. Kreiptis į teismą dėl globėjo [...] nušalinimo turi teisę pats neveiksnus tam tikroje srityje [...] asmuo, globos (rūpybos) institucijos arba prokuroras.“

8.4. *Seimo kontrolierių įstatymo* (toliau vadinama – SKĮ):

- 12 *straipsnis* – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“;

- 22 *straipsnis* – „3. Skundo tyrimas nutraukiamas, jei tyrimo metu išnyksta skundžiamos aplinkybės arba, tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia, taip pat kitais šio įstatymo nustatytais atvejais.“

9. Kiti teisės aktai – *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintų Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) aktualios nuostatos:

- „35. Prašymus ar skundus institucijos nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais joms nustatytą kompetenciją“;

- „45. Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį: [...] 45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti; 45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma VAI 13 straipsnyje nustatyta tvarka. 45.4. į prašymą, nenurodytą Taisyklių 45.1–45.3 papunkčiuose, atsakoma laisva forma.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:*

– 2014-05-28 *nutartis administracinėje byloje Nr. A261-610/2014* – „[...] viešojo administravimo subjektas, bet kokiu būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ją nuostatų bei kitų teisės aktų nustatyta būdu. Tačiau tai nereiškia, kad VAI, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys [...]“;

- 2015-06-26 *nutartis administracinėje byloje Nr. I eA-2142-624/2015* – „[...] atsižvelgtina į gero administravimo principą, kuriu įgyvendinama Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų. Gero administravimo principas reikalauja, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, veiktų rūpestingai ir atidžiai, taip pat užtikrintų, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. Taip pat šis principas suponuoja viešojo administravimo subjekto pareigą pateikti suinteresuotam asmeniui objektyvią ir teisingą informaciją jį dominančiu klausimu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2012-10-04 nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-134/2012; 2013-03-26 nutartį administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-708/2013; 2015-05-14 nutartį administracinėje byloje Nr. A-1316-756/2015).“

Tyrimo išvados

11. Apibendrinus skunde Seimo kontrolieriui aprašytas aplinkybes, konstatuotina, kad Pareiškėjas skundžiasi tuo, kad Savivaldybė netinkamai nagrinėjo jo prašymus, pateikė „lakoniškus, paviršutiniškus atsakymus“, „neištyrė mano pateiktų aplinkybių“, „galimai nesilaiko LR asmens duomenų apsaugos įstatymo ir vietoje to, kad išsamiai ir kruopščiai atliktų tyrimą apie mano prašymus ištirti Globėjos kaip globėjos veiksmus, ją [...] pačią galimai informuoja apie mano parašytus prašymus“.

12. Apibendrinus šiam tyrimui aktualius teisės aktų reikalavimus ir teismų praktiką, konstatuotina, kad vadovaujantis / remiantis:

12.1. Vietos savivaldos įstatymu (pažymos 8.1 punktas), VAĮ (pažymos 8.2 punktas) ir CK (pažymos 8.3 punktas):

12.1.1. Savivaldybė prižiūri ir kontroliuoja globėjų veiklą, turi teisę kreiptis į teismą dėl globėjo nušalinimo;

12.1.2. Savivaldybės veikla, nagrinėjant Pareiškėjo prašymus, susijusius su Globėjos veikla, turėjo būti grindžiama vietos savivaldos ir viešojo administravimo principais: įstatymo viršenybės, savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo, veiklos skaidrumo, žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo ir gerbimo bei kt. principų reikalavimais (Savivaldybės veikla ir visais jos veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus, turi būti sudaromos sąlygos gauti paaiškinimus asmeniui rūpimais klausimais, priimami sprendimai turi nepažeisti žmogaus orumo, jo teisių ir laisvių);

12.2. VAĮ (pažymos 8.2 punktas) ir Prašymų nagrinėjimo taisyklėmis (pažymos 9 punktas), teismų praktika (pažymos 10 punktas):

12.2.1. Savivaldybės pareigūnai, gavę Pareiškėjo prašymus, turėjo juos išnagrinėti pagal jų turinį, patikrinti juose nurodytas aplinkybes ir pateikti atsakymus Pareiškėjui, laikantis gero administravimo (veikti rūpestingai ir atidžiai, pateikti pareiškėjui objektyvią ir teisingą informaciją jį dominančiu klausimu) ir išsamumo principo reikalavimų (į prašymą atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodant visas prašymo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis remtasi vertinant prašymo turinį);

12.2.2. Savivaldybė turėjo teisę nenagrinėti Pareiškėjo 2022-02-04 Prašymo, jeigu atsakymą dėl to paties klausimo jau buvo pateikusi ir Pareiškėjas nepateikė naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu, nepateikė naujų klausimų Savivaldybei;

12.2.3. Savivaldybė neprivalėjo veikti būtent taip, kaip to prašė Pareiškėjas, pvz., kreipimosi į teisėsaugos institucijas klausimu.

13. Nagrinėjamu atveju Savivaldybės pareigūnai:

13.1. pagal kompetenciją nagrinėjo Pareiškėjo 2022-02-01 Prašymą, pateikė 2022-02-03 Atsakymą (pažymos 4.2 punktas), Globėjai neteikė duomenų apie Pareiškėjo prašymus (pažymos 6.4 punktas), tačiau nepagrįstai nenagrinėjo Pareiškėjo 2022-02-04 Prašymo, nors jame buvo pateikti papildomi klausimai Savivaldybei (pvz., pažymos 2.1.5 papunktis);

13.2. šio tyrimo metu, atsižvelgę į Seimo kontrolierės tarpininkavimo prašymą (pažymos 5.1 punktas), pateikė motyvuotus išsamius atsakymus į Pareiškėjo keliamus klausimus (pažymos 6 punktas).

14. Atsižvelgus į pirmiau padarytą išvadą (pažymos 13.2 punktas), konstatuotina, kad vadovaujantis SKĮ 22 straipsnio 3 dalimi „Skundo tyrimas nutraukiamas, jei [...] tarpininkaujant Seimo kontrolieriui, skunde keliamos problemos išsprendžiamos gera valia“, Pareiškėjo *skundo tyrimas nutrauktinas*.

15. Kartu Seimo kontrolierė atkreipia:

15.1. *Pareiškėjo* dėmesį į tai, kad:

15.1.1. šio tyrimo metu Inspekcija, Seimo kontrolierės prašymu, pateikė motyvuotą nuomonę dėl galimo asmens duomenų teikimo tvarkos pažeidimo (pažymos 7 punktą). Tuo atveju, jeigu ir toliau manote, kad Savivaldybė pažeidė Jūsų teises asmens duomenų teisinės apsaugos klausimais, turite teisę pateikti skundą Inspekcijai;

15.1.2. prirėikus, Sūnaus globėjo pakeitimo klausimas gali būti sprendžiamas teisme CK 3.242 straipsnyje nustatyta tvarka (pažymos 8.3 punktą);

15.2. *Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos* dėmesį į tai, kad Savivaldybės teigimu, „teisės aktų, reglamentuojančių globėjų veiklos priežiūrą, nacionaliniu lygmeniu nėra“ (pažymos 6.7 punktą).

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2018-02-26 nutartyje administracinėje byloje Nr. P-5-50-502/2018 konstatavo, kad „Viešojoje teisėje veikiančys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, o plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas. Tokios institucijos, vykdydamos įstatymais joms priskirtą veiklą, privalo veikti tik taip, kaip numato teisės aktai, priešingu atveju būtų pažeistas viešojo administravimo subjektui taikytinas bendrojo draudimo principas – veikti taip, kaip nėra leidžiama. [...]“

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytas aplinkybes, svarstytiinas klausimas dėl globėjų veiklos priežiūros teisinio reglamentavimo, kad būtų nustatyta savivaldybių vykdomos globėjų veiklos priežiūros tvarka.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

16. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, nusprendžia X skundo dėl Panevėžio miesto savivaldybės administracijos pareigūnų veiklos (neveikimo) tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

17. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė rekomenduoja *Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrui*, atsižvelgus į šios pažymos 15.2 punkte pateiktą informaciją, pateikti motyvuotą nuomonę dėl tikslingumo reglamentuoti globėjų veiklos priežiūros vykdymą, kad būtų nustatyta savivaldybių vykdomos globėjų veiklos priežiūros tvarka.

Apie rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y. ne vėliau kaip per 30 dienų nuo rekomendacijų gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė